

POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka

w sprawie ze skargi W. D.

o stwierdzenie niezgodności z prawem

prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego - Sądu Gospodarczego w W.

z dnia 12 lutego 2008 r., sygn. akt VI Gzd (...)

wydanego w sprawie z wniosku Syndyka masy upadłości W. D. prowadzącego

działalność gospodarczą pod firmą Biuro Handlowo Usługowe "E.(...)" w S.

przy uczestnictwie W. D.

o pozbawienie prawa prowadzenia działalności gospodarczej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 października 2010 r.,

odrzuca skargę.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2008 r. Sąd Rejonowy – Sąd Gospodarczy w W. pozbawił W. D. na okres dziesięciu lat prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 24 czerwca 2004 r. została ogłoszona upadłość obejmująca likwidację majątku uczestnika W. D., który prowadził działalność gospodarczą pod firmą Biuro Handlowo – Usługowe „E.(...)” w S. Faktycznie uczestnik

prowadził działalność gospodarczą w rozległym zakresie, w miejscowości Stolec 1 A bowiem znajdowała się siedziba kilku podmiotów, których właścicielem był uczestnik lub w których miał znaczące udziały. Były to m.in. spółka jawna „E.(...)”, spółka z o.o. „E.(...)” i „C.(...)” sp. z o.o.

Po ogłoszeniu upadłości uczestnik podejmował czynności, które pozornie miały świadczyć o jego chęci współdziałania z syndykiem i sędzią komisarzem. W rzeczywistości nie wydał syndykowi majątku, wypierał fakt ogłoszenia upadłości, ukrywał i zbywał majątek, działając na szkodę wierzycieli, których ogółem jest ponad 360, a kwota wierzytelności przekracza 206 000 000 zł. Uczestnik ukrył samochód marki Mercedes w związku z czym syndyk zmuszony był zawiadomić Prokuraturę Rejonową w Z. o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Dopiero po odnalezieniu samochodu został zabezpieczony i przewieziony do S.

Kolejnym przykładem działań podejmowanych w celu pokrzywdzenia wierzycieli było antydatowanie umów dzierżawy obiektów należących do Biura Handlowo – Usługowego „E.(...)” w celu uniemożliwienia syndykowi korzystania z nich. Do akt upadłościowych została złożona umowa dzierżawy z dnia 10 lutego 2004 r. zawarta między „E.(...)” sp. z o.o. w S. reprezentowaną przez W. D. jako prezesa zarządu a W. D. reprezentowanym przez D. C. Prokuratura Apelacyjna w W. postawiła obojgu zarzut poświadczenia nieprawdy przez potwierdzenie zawarcia umowy we wskazanej dacie.

Po ogłoszeniu upadłości uczestnik dokonał też cesji wierzytelności wynikających z decyzji o przyznaniu dopłat bezpośrednich do gruntów rolnych w kwocie 2 276 083,58 zł w celu obniżenia wartości masy upadłości. Z kolei w dniu 17 lutego 2005 r. zawarł umowę najmu lokalu mieszkalnego będącego składnikiem masy upadłości, wskazując w niej nieprawdziwy NIP i nieznaną syndykowi rachunek bankowy, na który miały być przekazywane należności czynszowe.

Sąd Rejonowy uznał, że działania uczestnika charakteryzują się wysokim stopniem winy, uczestnik lekceważy bowiem normy prawne i czuje się bezkarny, mimo że za niektóre czyny został już prawomocnie skazany na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Także w toku niniejszego postępowania uczestnik podejmował działania zmierzające do przedłużenia postępowania, czego przykładem było wielokrotne składanie wniosków o wyłączenie sędziów. Naganne zachowanie uczestnika wypełnia przesłanki określone w art. 373 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm. – dalej: „Pr.u.n.”) i stanowi podstawę orzeczenia

zakazu pozbawienia prawa prowadzenia działalności gospodarczej. Okresem odpowiednim jest przy tym najdłuższy okres przewidziany w art. 373 ust. 3 Pr.u.n.

W dniu 22 kwietnia 2008 r. do Sądu Rejonowego w W. wpłynął wniosek uczestnika o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji od postanowienia z dnia 12 lutego 2008 r. Postanowieniem z dnia 6 listopada 2008 r. Sąd Rejonowy oddalił ten wniosek i odrzucił apelację uczestnika, stwierdzając, że – wbrew odmiennym twierdzeniom przytoczonym w uzasadnieniu wniosku – uczestnik został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy w dniu 12 lutego 2008 r. W swoich zeznaniach uczestnik zresztą potwierdził, że wiedział o rozprawie w dniu 12 lutego 2008 r., a jedynie liczył, iż zostanie odroczone. W konsekwencji, Sąd Rejonowy uznał, że uczestnik z własnej winy uchybił terminowi do wniesienia apelacji.

Zażalenie uczestnika na powyższe postanowienie zostało przez Sąd Okręgowy w Ś. oddalone postanowieniem z dnia 12 stycznia 2009 r. Sąd Okręgowy uznał, że twierdzenia uczestnika jakoby nie otrzymał wezwania na rozprawę w dniu 12 lutego 2008 r. są pozbawione waloru prawdy. Skoro uczestnik zdecydował się nie brać udziału w rozprawie, powinien zainteresować się jej przebiegiem. Zachodzą zatem podstawy do stwierdzenia, że uczestnik z własnej winy uchybił terminowi do wniesienia apelacji.

W dniu 11 lutego 2010 r. W. D. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia z dnia 12 lutego 2008 r. Skarżący zarzucił, że Sąd Rejonowy naruszył przepisy: art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 2 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) i art. 14 ust. 3 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 zał.) przez pozbawienie skarżącego jawności postępowania, nedoręczenie mu odpisu zaskarżonego postanowienia, a tym samym pozbawienie go możliwości skorzystania ze środków zaskarżenia, art. 50 § 3 k.p.c. w związku z art. 229 Pr.u.n. przez wydanie zaskarżonego postanowienia przez sędziego, wobec którego został uprzednio złożony wniosek o wyłączenie, art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 229 Pr.u.n. przez dokonanie oceny zebranego materiału w sposób dowolny, a nie swobodny, z naruszeniem wszechstronności, art. 133 k.p.c. w związku z art. 229 pr.u.n. przez nedoręczenie skarżącemu zawiadomienia o terminie posiedzenia, które, jak się później okazało, było „kończącym w sprawie”, art. 133 w związku z art. 326 i 327 k.p.c. oraz art. 229 Pr.u.n. przez nieogłoszenie zaskarżonego postanowienia i niepoinformowanie skarżącego o

sposobie i terminie zaskarżenia, art. 379 pkt 4 i 5 k.p.c. w związku z art. 229 Pr.u.n. przez niedostrzeżenie z urzędu nieważności postępowania, która nastąpiła w wyniku sprzecznego z prawem składu sądu orzekającego oraz pozbawienia skarżącego możliwości obrony swych praw.

Nawiązując do wymagania określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. skarżący twierdził, że przez wydanie zaskarżonego postanowienia została mu wyrządzona szkoda, gdyż orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej skutkuje utratą możliwości zarobkowania zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami i doświadczeniem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., przesłanką dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wykorzystanie przez stronę przysługujących jej środków prawnych. Wyjątek od tej zasady przewiduje art. 424¹ § 2 k.p.c., który stanowi, że w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Pojęcie wyjątkowego wypadku odnosi się do przyczyn niezgodności orzeczenia z prawem oraz do powodów, dla których strona nie skorzystała z możliwości zaskarżenia tego orzeczenia. Jako przykłady wyjątkowych wypadków można wskazać nieskorzystanie przez stronę z przysługującego jej środka zaskarżenia z powodu ciężkiej choroby, katastrofy, klęski żywiołowej lub błędnej informacji udzielonej przez pracownika sądu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 113), a także zamknięcie drogi do instancji odwoławczej, będące naruszeniem uprawnień chronionych przepisami konstytucyjnymi (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2006 r., V CNP 86/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 47 i z dnia 30 listopada 2007 r., III CNP 67/07, OSNC-ZD 2008, r C, poz. 90).

Jeżeli strona żąda stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu pierwszej instancji, skarga – zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. – powinna zawierać wykazanie, że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi. W razie niespełnienia tego wymagania Sąd Najwyższy odrzuca skargę na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. Zgodnie natomiast z art. 424⁸ § 2 k.p.c., skarga

podlega także odrzuceniu, jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. W art. 424⁸ k.p.c. zostały więc przewidziane dwie różne sytuacje prowadzące do odrzucenia skargi. Pierwsza polega na tym, że skarżący w ogóle nie wykazuje istnienia wyjątkowego wypadku lub nie przedstawia go w skardze (art. 424⁸ § 1 k.p.c.), druga z kolei na tym, że skarżący wykazuje istnienie wyjątkowego wypadku, lecz w ocenie Sądu Najwyższego nie jest to wypadek wyjątkowy w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c.

Analiza wniesionej skargi prowadzi do wniosku, że skarżący nie zawarł w niej wskazania, że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi. Skarżący nie przedstawił bowiem okoliczności, które – jego zdaniem – miałyby świadczyć o istnieniu wyjątkowego wypadku w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c.

Gdyby jednak przyjąć, że sformułowane przez skarżącego zarzuty, zwłaszcza dotyczące niedoręczenia mu wezwania na rozprawę poprzedzającą wydanie zaskarżonego postanowienia, stanowią wskazanie, iż zachodzi wyjątkowy wypadek, to również przy takim założeniu zachodzą podstawy do odrzucenia skargi na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c. Trzeba bowiem podkreślić, że postawione zarzuty i wspierające je wywody zawarte w uzasadnieniu skargi, mające świadczyć o naruszeniu przez Sąd Rejonowy uprawnień chronionych przepisami konstytucyjnymi, zostały sformułowane w oderwaniu od materiału wynikającego z akt sprawy. Nie ulega wątpliwości, że zaskarżone postanowienie zostało ogłoszone, że składane przez skarżącego wnioski o wyłączenie SSR Jerzego Szafrąńskiego oraz innych sędziów Sądu Rejonowego zostały rozpoznane i oddalone (zob. postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 30 października 2006 r., postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 16 stycznia 2007 r., zarządzenie przewodniczącego z dnia 3 lipca 2007 r., postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 24 sierpnia 2007 r., postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 19 października 2007 r., postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 12 lutego 2008 r., postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 31 marca 2008 r.) oraz że skarżący nie podważył ustaleń Sądów pierwszej i drugiej instancji dotyczących zawiadomienia go o terminie rozprawy w dniu 12 lutego 2008 r.

W tej sytuacji nie można przyjmować, że doszło do zamknięcia drogi do instancji odwoławczej na skutek naruszenia uprawnień chronionych przepisami konstytucyjnymi oraz że nieskorzystanie przez skarżącego z przysługującego mu prawa wniesienia apelacji od zaskarżonego postanowienia nastąpiło w okolicznościach, które można by uznać za wyjątkowy wypadek w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁸ § 1 i 2 k.p.c. postanowił, jak w sentencji.